

מדת בדת

לע"נ הגאון ר' אברהם משה בן
ר' יצחק זאב חברוני זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 258 פרשת חקת תשע"ז

בבא בתרא קנט-קסה

כיון שהוא מת לפניו ולא עברה הירושה לאביו ולכן זה קשה
בדיני ממונות שלא מצאנו בדין שתחת אבותיך יהיו בניך.
שאלו את רב ששת אם בן יכול לרשת את אחי אמו בקבר
להנחיל לאחיו מהאב ורב ששת אמר ששנינו להדיא שאם
נשבה האב ובנו מת במדינה או שנשבה הבן ואביו מת
במדינה יחלוקו יורשי האב עם יורשי הבן, ולכאורה אם
מדובר כמו שכתוב מי הם יורשי האב ומי הם יורשי הבן
לבד, ולכאורה מדובר שנשבה האב ומת בן בתו במדינה או
שנשבה בן בתו ואביו אמו מת במדינה ולא יודעים מי מת
תחילה והדין הוא שיחלוקו יורשי האב עם יורשי הבן ואם
נאמר שבן הבת יורש בקבר א"כ גם כשהוא מת ראשון הוא
יירש את אביו אמו בקברו ואז הוא יורש לאחיו מאביו וא"כ
מוכח שבן הבת לא יורש בקבר, ורב אחא בר מניומי הביא
ראיה מהמשנה לעיל שנפל הבית עליו ועל אמו מודים ב"ה
שיחלוקו ואם נאמר שבן הבת יורש בקבר את אמו גם אם
הוא מת תחילה הוא יירש את אמו ואז הוא יורש לאחיו
מאביו, ואביי מבאר שהטעם לכך הוא שנאמרה בתורה
הסבת נחלה בירושת הבן וגם בירושת הבעל וכמו שבבעל
הוא לא יורש את אשתו בקבר גם בהסבת הבן אינו יורש את
אמו בקבר.

אדם אחד מכר לחבירו את הנכסים של בר סיסין, והיתה
קרקע אחת שנקראה כך אמר המוכר שהיא רק נקראת כך אך
לא היתה של בר סיסין מעולם ור"נ העמיד ביד הלוקח, ורבא
הקשה וכי כך הדין הרי המוציא מחבירו עליו הראיה, ויש
להקשות מדברי רבא על דבריו לגבי חזקה, וכן קשה בדעת
ר"נ שאחד אמר לחבירו מה אתה עושה בקרקע זו אמר לו
קניתי ממך ואכלתי שני חזקה, אמר המערער כל הזמן
הייתי בחדרים הפנימיים ועברתי עליך ולא חששתי למחות
אמר ר"נ למחזיק לך ברור את אכילתך, ורבא הקשה וכי כך
הדין הרי המוציא מחבירו עליו הראיה, ויש ליישב את דברי
רבא שכאן המוכר מוחזק בנכסים, ולגבי חזקה הקונה הוא
המחזיק, ובדעת ר"נ לא קשה שכיוון שהוא מכר לו את נכסי
בר סיסין וכך נקראת קרקע זו על המוכר מוטל להוכיח שהוא
לא מכר את הקרקע הזו, אך לגבי חזקה זה כמו אדם שאוחז
שטר שאומרים לו קיים שטרך ועמוד בנכסים.

דף קס **פרק גט פשוט**

משנה גט פשוט שלא תופרים אותו עדי נכתבים בתוכו, וגט
מקושר שכותבים לכהנים לעכב את כתיבתו עדי מאחוריו,
אם כתב גט מקושר עם עדים בתוכו הוא פסול וגט פשוט
שכתב את עדי מאחוריו פסול, ור' חנינא בן גמליאל סובר
שגט מקושר שכתב את עדי בתוכו הוא כשר כי יכול
לעשותו פשוט, ורשב"ג אומר שהכל כמנהג המדינה, בגט
פשוט יש שני עדים ובמקושר ג' עדים ואם כתב בפשוט רק
עד אחד או במקושר רק שני עדים הם פסולים. **גמרא** ר'

דף קנט יש לשנות במה ששלחו מא"י שבן שמכר בנכסי
אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מהלקוחות וזה דבר שקשה
בדיני ממונות כי הם יכולים לטעון לו אביך מכר לנו ואתה
מוציא, אך יש לדחות את הטענה הזו שהוא יכול לומר
שירושתו היא מכח אבי אביו וכמו שכתוב תחת אבותיך יהיו
בניך, אלא יש לשנות שבכור שמכר חלק בכורתו בנכסי אביו
ומת בנו מוציא מהלקוחות וזה קשה בדיני ממונות שיטענו
הלקוחות אביך מכר ואתה מוציא, ואין לומר גם כאן שהבן
מגיע מכח אבי אביו שא"כ מה כחו בחלק בכורה, אך יש
לדחות שהוא יטען מכח אבי אביו בא ואני במקום אביו,
אלא יש לשנות כך שאם היה יודע עדות בשטר קודם שנעשה
גזלן ואח"כ נעשה גזלן, הוא לא יכול להעיד על כתב ידו אך
אחרים יכולים להעיד על כתב ידו, וזה קשה בדיני ממונות כי
איך יתכן מצב שהאדם עצמו אינו נאמן אך אחרים יהיו
נאמנים עליו, אך יש לדחות שזה מועיל ע"י שמחזיקים את
כתב ידו בב"ד וזה לא קשור לאדם עצמו לפי מצבו עכשיו,
אלא כך יש לשנות שידע עדות בשטר קודם שנפל לו
בירושה הוא לא יכול לקיים את כתב ידו אך אחרים יכולים
לקיימו, וזה קשה שאחרים נאמנים במקום שאינו נאמן, אך
יש לדחות שגם כאן מדובר שהוחזק כתב ידו בב"ד, אלא יש
לשנות כמו הברייתא שידע לו עדות קודם שנעשה חתנו
ונעשה חתנו הוא לא יכול להעיד על כתב ידו אך אחרים
מעידים על כתב ידו, וזה קשה כי הוא לא נאמן ואיך אחרים
יהיו נאמנים על זה, ואין לדחות שמדובר שהוחזק כתב ידו
בב"ד כי רב יוסף בר מניומי ביאר בשם ר"נ שמדובר גם
כשלא הוחזק כתב ידו בב"ד, אך עדיין יש לדחות שזה גזירת
מלך שהאדם עצמו לא נאמן ואחרים יהיו נאמנים עליו וזה
לא פסול בגלל שחששו שהוא משקר, כמו שהתורה פסלה
את משה ואהרן לחותנם למרות שאין בהם חשש שקר, אלא
זה גזירת מלך שלא יעידו לקרובים וכן כאן כשנעשה חתנו
אח"כ לא יעיד על כתב ידו, אלא יש לפרש כמו בתחילה
שהבן מכר בנכסי אביו שאין לדחות שהוא במקום אביו
משום תחת אבותיך יהיו בניך כי הפסוק הזה נאמר רק לגבי
ברכה, אך קשה שאין לומר שזה רק בברכה **עמוד ב** ולא מן
הדין שהרי שנינו שאם נפל הבית עליו ועל מורישי ויהיה
עליו כתובת אשה ובעל חוב ואומרים יורשי האב שהבן מת
ראשון ואח"כ מת האב ובעלי החוב אומרים שהאב מת
ראשון ואח"כ הבן ולכאורה יורשי האב הכונה לבנו
ומורישי הכונה אחי האב ואם נאמר שהבן לא יכול לומר
שהוא מכח אבי אביו מה טענתם שהבן מת קודם ואח"כ
האב הרי הבעל חוב יכול לטעון להם אני לוקח את ירושת
האב, ויש לפרש שירשי האב היינו אחיו של המת ומורישי
היינו אחי האב וטענתם היא שהבן לא ירש בנכסי אחי אביו

רוצה והוא יחתים עדים נוספים כנגד מה שהוסיף והוא יטען שהוא רצה להרבות בעדים, אמר רב חסדא שאין העדים חותמים כמו שחשבת כסדרן לרוחב השטר אלא הם חתומים מלמעלה למטה לאורך השטר מתחילת כתיבת תורף השטר עד סופו, אך קשה שנחשוש שהיה ריעותא בשטר בשורה האחרונה והוא גזז אותה יחד עם שם העד כגון ראובן שמספיק חתימתו בן יעקב, כמו ששנינו בן פלוני עד כשר, ויש לומר שכותב ראובן בן בשורה אחת ויעקב בשורה נוספת עד סוף השטר, אך קשה שנחשוש שיגזזו את המלה ראובן בן וישאר יעקב עד וזה מספיק כמו ששנינו שאם כתוב איש פלוני עד זה כשר, יש לומר שלא כתוב עד בסוף, ועוד יש לומר שאכן כתוב עד אלא מדובר שיודעים שזה לא חתימת ידו של יעקב **עמוד ב** ואין לומר שראובן חתם בשם של אביו כי אדם לא עוזב את חתימתו וחותר בשם אביו אך קשה שנחשוש שהוא כתב שם אביו כסימן, כמו שחתימתו של רב היתה צורת דג ור' חנינא חתם צורת ענף דקל, ורב חסדא חתם את האות ס', ורב הושעיא ע', ורבא בר רב הונא חתם צורת מפרש ספינה, יש לומר שאין אדם חצוף לעשות את שם אביו לחתימתו, ומר זוטרא אומר שאין לחשוש כלל כיון ששטר מקושר שאין העדים כלים בשיטה אחת הוא פסול.

ר' יצחק בר יוסף אומר בשם ר' יוחנן שבכל מקום שיש מחק בשטר יש לכתוב קיומם שאם לא כן נחשוש שימחק אחר שחתמו העדים ויכתוב מה שהוא רוצה, וצריך לחזור מעניינו של שטר בשורה האחרונה,

דף קסב ומבאר רב עמרם כי לא לומדים משיטה אחרונה שהעדים לא דוחקים שם את חתימתם, ושאל ר"נ מנין לך אמר לו ששנינו שאם הרחיק את העדים שתי שורות מהכתב פסול ושורה אחת כשר ולכאורה מה ההבדל שאם חוששים בשתי שורות שמא כתב שם דברים נוספים א"כ גם בשורה אחת נחשוש לכך אלא מוכח שלא לומדים מהשורה האחרונה.

עמוד ב הסתפקו לדעת רב עמרם כשיש הפרש שורה ומחצה, ולכאורה יש לדייק ממה שכתוב שאם הרחיק שתי שורות פסול א"כ שורה ומחצה כשר, אך אדרבה יש לדייק להיפך שכתוב אם הרחיק שורה אחת כשר משמע ששורה ומחצה פסול, אלא שאין לדייק מהברייתא הזו, ויש להוכיח מברייתא שאם הרחיק את העדים שני שורות מהכתב פסול **ופחות מכאן** כשר ואם היו ד' או ה' עדים חתומים על השטר ונמצא אחד מהם קרוב או פסול מקיימים את העדות בשאר העדים.

יש להוכיח מהברייתא הנ"ל לדעת חזקיה שאם ממלא את כל השטר בעדים הוא כשר ואל תתמה שחלק פסול ומלא כשר שהרי אויר פוסל בסוכה בג' טפחים וסכך פסול פוסל בד' טפחים.

דף קסג הסתפקו במה שאמרו שני שורות חלק פוסל אם הכוונה השורות עם האויר שלהם או בלי האויר שלהם, ור"נ בר יצחק אומר שמסתבר שזה עם האויר שאם נאמר שזה בלי האויר שורה אחת בלי אויר למה היא ראוייה שהרי ניכר

חנינא אומר שהמקור לכך שיש שני מיני שטרות הוא מהפסוק שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד עדים, שדות בכסף יקנו וכתוב בספר זה גט פשוט, **עמוד ב** וחתום זה גט מקושר, וכתוב והעד שנים, עדים שלושה, והיינו שני עדים לפשוט וג' עדים למקושר, ויש להקשות שנאמר להיפך שבפשוט ג' עדים ובמקושר ב' עדים, יש לומר שמתוך שמרבים את קשריו מרבים את עדיו, ורפרם לומד מהפסוק ואקח את ספר המקנה את החתום המצוה והחוקים ואת הגלוי, ספר המקנה היינו פשוט, ואת החתום זה המקושר, ואת הגלוי זה החלק הפשוט שבמקושר המצוה והחוקים זה הדברים שבין פשוט למקושר, והיינו שזה עדיו שנים וזה עדיו ג', ואין לומר שבמקושר מספיק שנים כי מתוך שהתרבה בקשריו התרבה בעדיו, רמי בר יחזקאל למד מהפסוק על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר אם מתקיימת העדות בשנים מדוע התורה מפרטת שלשה אלא ללמד שבפשוט עדיו שנים ומקושר עדיו שלשה, ואין לומר להיפך כי מתוך שמרובה בקשריו הוא מרובה בעדיו.

יש להקשות הרי מג' הפסוקים הנ"ל לומדים לעניינם שמה שכתוב שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום לומדים עצה טובה, והפסוק ואקח את ספר המקנה הוא רק אומר שכך היה המעשה, והפסוק על פי שנים עדים נדרש להקיש שלשה לשנים כדברי ר"ע וחכמים במסכת מכות, אלא ודאי מקושר הוא מדרבנן והפסוקים הם רק אסמכתא, וחכמים תקנו מקושר במקומם של כהנים שהיו מקפידים מאד על נשותיהם ומגרשים אותן ואינם יכולים להחזירן, לכן תקנו מקושר שעד שיתעסקו בקשריו תתישב דעתם, ותקנו גם בשאר שטרות כדי שלא לחלק בין גיטין לשאר שטרות.

לדעת רב הונא במקושר חותמים העדים בין קשר לקשר, ורב ירמיה אומר שהם חותמים אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ, רמי בר חמא אמר לרב חסדא שיש להבין בדבי רב הונא שחותמים בין קשר לקשר בתוכו, ויש להקשות שהיה גט מקושר שבא לפני רבי ורבי אמר אין זמן בזה אמר לו ר"ש בנו שמא מובלע הזמן בין קשריו, ופתחו ומצאו כך, ואם נאמר שהעדים חתומים בתוכו כדברי רב הונא א"כ רבי היה צריך לומר אין זמן ועדים בזה, אמר לו רב חסדא שאין הכוונה שחותמים בין קשר לקשר מתוכו אלא מבחוץ, ויש להקשות שנחשוש שמא הוא יזייף ויכתוב מה שהוא רוצה אחרי חתימת העדים, יש לומר שהם כותבים שריר וקיים וזה מוכיח ששם הוא סוף השטר, אך קשה שנחשוש שמא כתב שריר וקיים שוב אחר שכתב מה שרצה, יש לומר שכותבים שריר וקיים רק פעם אחת, אך קשה שנחשוש שמחק את המלה שריר וקיים וכתב מה שרוצה ואח"כ כתב שוב שריר וקיים, יש לומר שר' יוחנן אמר שאם יש מלה תלויה ומקיימת בשטר זה כשר,

דף קסא אך אם יש מחק זה פסול ואע"פ שהשטר מקיים ולא אמרו שמחק פסול אלא במקום שכתוב שריר וקיים וכשיעור כתיבת שריר וקיים.

לדעת ר' ירמיה שהעדים חותמים אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ, יש להקשות שנחשוש שהוא יכתוב בתוכו מה שהוא

הזיוף שכותבים אותיות דקות מאד אלא משמע שזה עם האויר ורק ב' שורות פוסל.

ר' **שבתי** אומר בשם חזקיה שמה שאמרו שני שורות חלק פוסל מדובר בשיעור כתב ידם של העדים ולא של הסופר כי מי שבא לזייף אינו הולך לסופר לזייף, ור' יצחק בן אלעזר אומר שהשיעור הוא ככתיבת המלים לך לך אחד על השני וא"כ סבר ר' יצחק ששיעור שתי שורות הוא כב' שורות ועוד ארבע אוירים דהיינו שהל' בולט לאויר למעלה והך' בולטת לאויר למטה, רב חייא בר אמי אומר בשם עולא שמספיק ל' מלמעלה וך' מלמטה והוא סובר שמספיק שני שורות עם ג' אוירים הל' שבולטת למעלה והך' שבולט למטה, ר' אבהו אומר כגון ברוך בן לוי בשורה אחת והוא סובר שורה אחת עם שתי אוירים.

רב **אומר** שמה שפוסל חלק זה רק בין עדים לכתב אך בין עדים לקיום השטר אינו פוסל, ויש להקשות שכמו שחוששים שיזייף בין הכתב לעדים ויכתוב מה שירצה כך זייף בין העדים לקיום ויכתוב מה שירצה, יש לומר שמלכלך שם בדיו שלא יוכל לזייף שם כלום, ואין לומר שהוא ילכלך גם בין הכתב לעדים כי אז יאמרו שהעדים חתמו על הלכלוך, ואין לומר כך גם על הקיום כי ב"ד ודאי לא חתמו על לכלוך אך בעדים מדובר גם באנשים פשוטים, אך קשה שנחשוש שיגזוז מעל חתימת העדים וימחוק את הלכלוך ויכתוב מה שירצה ויחתים עדים שהרי רב סובר ששטר שהוא ועדיו על המחק כשר, **עמוד ב** ואמנם לרב כהנא שאמר ששמואל הוא הסובר ששטר שהוא ועדיו על המחק כשר א"כ יתכן שרב סובר ששטר שכתוב על מחק פסול ולא קשה לדבריו, אך זה קשה לדעת רב טביומי שאמר שרב הוא הסובר ששטר שכתוב הוא ועדיו על המחק כשר, ויש לומר שהוא סובר שבאופן זה לא מקיימים שטר כתוב על המחק והוא מתקיים רק בחתימת עדים על המחק ולכן גם כשיש שתי שורות בין העדים לקיום ניתן לקיים את השטר שב"ד מקיימים רק את עיקר השטר והם לא חתמו על הלכלוך שבין השורות.

ר' **יוחנן** סובר שרק בין העדים לכתב יש חילוק בין חלק ב' שורות או שורה אחת אך בין העדים לקיום פוסל אף שורה אחת, ויש להקשות שכמו שחוששים בין עדים לקיום שמא יגזוז את שאר השטר ויכתוב את תורף השטר ועדיו בשורה אחת ויכתוב מה שירצה אם ר' יוחנן סובר ששטר שבא הוא ועדיו בשורה אחת כשר, אך נאמר כך גם כשיש חלק בין עדים לכתב שמא יגזוז ויכתוב מה שירצה בשורה אחת עם העדים, ויש לומר שר' יוחנן סובר ששטר שבא הוא ועדיו בשורה אחת פסול, אך קשה שנחשוש שהוא יוסיף עוד מה שירצה עם עוד עדים ומה שכתוב בשורה של העדים הוא יאמר שהוא רצה להרבות בעדים, יש לומר שר' יוחנן סובר שבאופן זה לא מקיימים מהעדים שלמטה אלא מהעדים שלמעלה.

דף קסד רב סובר ששטר שבא עם עדיו על המחק כשר, ואין לחשוש שימחק ויכתוב מה שירצה אח"כ כי אינו דומה נמחק פעם אחת לנמחק ב' פעמים, ויש להקשות שנחשוש

שיזרוק דיו מתחילה במקום העדים וכשימחקו אח"כ בשאר השטר זה יהיה נמחק ב' פעמים ולא יהיה הבדל בין מקום העדים לשאר השטר המזויף, ואביי מבאר שרב סובר שעדים לא חותמים על המחק אלא א"כ נמחק בפניהם, ויש להקשות ששנינו שאם השטר על הנייר והעדים על המחק כשר ולכאורה נחשוש שימחקו ויכתוב מה שרוצה ואז הוא ועדיו יהיו על המחק, ויש לומר שיכתבו אנו העדים חתמנו על המחק והשטר כתוב על הנייר, ויש להקשות שאם יכתבו את התוספת הזו מתחת לחתימה הוא יגזוז את זה ואם זה כתוב למעלה הוא ימחק את זה, ויש לומר שכותבים כך בין עד לעד, אך קשה מדוע בסיפא של הברייתא כתוב שאם השטר על המחק והעדים על הנייר פסול שיכתבו אנו העדים חתמנו על הנייר והשטר הוא על המחק, ויש לומר שעכשיו ימחקו ויכתוב מה שרוצה ואין לומר שזה ניכר בין נמחק פעם אחת לנמחק פעמיים שזה דוקא כשחתומים העדים על המחק אך אם הם חתומים על הנייר זה לא ניכר, ואין לומר שיביא מגילה אחרת ויכתוב וימחק כי לא דומה מחק של מגילה אחת למחק של מגילה אחרת, אך קשה שנאמר שיקבלו את חתימות העדים בב"ד וימחקו וידמו בשטר הזה אמר רב הושעיא שאין דומה מחק של יום אחד למחק של ב' ימים, ואין לומר שימחקו וישוהו אמר ר' ירמיה שחוששים לב"ד טועים שלא ידקדקו כל כך לדמות.

ר' **חנינא** אמר במשנה שאם כתב במקושר את העדים מתוכו כשר שיכול לעשותו פשוט, **עמוד ב** ורבי השיב לדברי ר' חנינא שלא דומה זמנו של זה לזמנו של זה כי בפשוט אם המלך מלך שנה מונים לו שנה ואם מלך שנתיים מונים לו שנתיים, ואילו במקושר במלך שנה מונים ב' ומלך ב' מונים לו ג' ובמקרה שלווה ממנו מעות במקושר ובנתיים הוא שילם לו וכשיבקש את השטר יאמר המלוה שהוא נאבד לו ויכתוב לו שובר וכשיגיע הזמן יעשה אותו פשוט ויאמר המלוה עכשיו לית ממני, יש לומר שרבי סובר שלא כותבים שובר, ויש להקשות וכי רבי בקי במקושר והרי היה מקרה שהגיע שטר מקושר לרבי והוא אמר שזה שטר מאוחר וזונין אמר לו שמנהגה של אומה זו שאם מלך שנה מונים ב' ואם מלך ב' מונים ג', יש לומר שאחר שרבי שמע מזונין הוא סבר כמותו.

בשטר אחד היה כתוב בשנת פלוני ארכן ואמר ר' חנינא שיש לבדוק באיזו שנה הוא התחיל למלוך ואין לומר שהכוונה שהוא מאריך למלוך שרב הושעיא אמר שמנהג אומה זו בשנה ראשונה קוראים לו ארכן ובשנה שניה קוראים לו דיגון ואין לומר שהעבירוהו ומינהו מחדש ולכן זה נקרא שניה דהיינו מלכותו השניה

מבאר ר' ירמיה שא"כ היו קוראים לו ארכן דיגון. **שנו בברייתא** שאם אמר הריני נזיר הינא אמר סומכוס שהכוונה אחת, דיגון שתים, טריגון שלש, טטריגון ארבע, פנטיגון חמש.

שנו בברייתא שבית עגול או דיגון או טריגון או פנטיגון היינו שתי קירות או ג' או ה' אינו מטמא בנגעים, אך אם הוא

טטריגון דהיינו ארבע הוא מטמא בנגעים ובברייתא למדו את זה מהפסוק שכתוב בתחילה קיר קירות והיינו שתיים ואח"כ כתוב קירות א"כ יש כאן ד'.

גט מקושר בא לפני רבי והוא אמר שלא כתוב בו זמן ואמר לו בנו ר"ש אולי הזמן מובלע בין קשריו ופתחו את הקשרים ומצאו זמן וראה ר"ש שרבי מסתכל בו בועף אמר לו ר"ש לא אני כתבתי אלא ר' יהודה החייט אמר לו לך מלשון הרע הזה, ופעם אחרת שר"ש בנו קרא בספר תהילים אמר רבי כמה מיושר כתב זה אמר לו לא אני כתבתי אלא ר' יהודה החייט אמר לו רבי כלך מלשון הרע הזה, ולכאורה לעיל מובן שזה לה"ר אך מה הלה"ר כאן יש לומר כדברי רב דימי אחיו של רב ספרא שלעולם לא יספר בטובתו של חברו שלא יבא לספר ברעתו.

רב עמרם אמר בשם רב שיש ג' עבירות שלא נצלים מהם בכל יום הרהור עבירה עיון תפילה ולה"ר וקשה וכי עולה על דעתינו שאדם עובר בלה"ר כל יום,

דף קסה אלא הכונה אבק לה"ר, וכן יש לבאר בדברי רב יהודה בשם רב שהרוב עוברים על גזל והמיעוט על עריות וכולם בלה"ר, ולכאורה זה לא יתכן אלא הכוונה באבק לה"ר.

רשב"ג אמר שהכל כמנהג המדינה ולכאורה משמע שת"ק לא הלך אחר מנהג המדינה, ורב אשי מבאר שבמקום שנהגו בפשוט ואמר לו עשה לי פשוט ועשה לו מקושר זה ודאי הקפדה ואם נהגו במקושר ואמר לו עשה לי מקושר ועשה לו פשוט זה ודאי הקפדה ופסול, ונחלקו במקום שעושים פשוט ומקושר ואמר לו עשה לי פשוט ועשה לו מקושר לת"ק זה קפידא, אך לרשב"ג הוא רק מראה מקום ואינו פסול.

אביי אומר שרשב"ג ור"ש ור' אלעזר סוברים שאם אדם אומר מקום אינו מתכוון בדוקא אלא רק להראות מקום, רשב"ג של גט במשנתנו, ר"ש שאמר לגבי אדם שקידש אשה בדינר ואמר לה של כסף הוא והתברר שהוא מזהב אם הטעה לשבח מקודשת, ר' אלעזר ששינוי שאם אשה אמרה לשליח התקבל לי גיטי במקום פלוני וקבלו במקום אחר פסול ור"א מכשיר, שת"ק סובר שזה הקפדה ור"א סובר שהיא רק הראתה מקום.

יש להקשות שאמנם יש חידוש במקושר שכתוב בו שני עדים שלמרות שתמיד כשר במקושר פסול אך מה המשנה מחדשת שפשוט שכתוב בו אחד פסול, ואביי מבאר שהחידוש הוא אפילו כשיש אחד בשטר ואחד על פה, אך אמימר מכשיר בעד אחד בכתב ואחד בפה, אמר לו רב אשי שאביי למד במשנה שגם זה פסול, אמר אמימר לא שמעתי כלומר איני סובר כמותו, **עמוד ב** והחידוש במשנה הוא ששנים במקושר פסול מדאורייתא כמו שאחד פסול בפשוט מדאורייתא, כמו ששלחו החברים מא"י לר' ירמיה האם עד אחד בכתב ואחד על פה מצטרפים ולת"ק של ר' יהושע בן קרחה אין ספק שהרי הוא סובר שגם שנים בכתב ושנים על פה לא מצטרפים שעדות מתקיימת גם כשלא ראו כאחד, אך לר' יהושע בן קרחה ששנים בכתב ושנים על פה מצטרפים יש להסתפק שבאחד בכתב ואחד על פה לא יצטרפו שרק שנים

בכתב ושנים על פה מצטרפים או שאין לחלק, ור' ירמיה שלח להם אני לא ראוי לענות על כך אך דעת תלמידים נוטה שיצטרפו, אמר רב אשי שאנו שנינו שהחברים שלחו לר' ירמיה בשנים שהעידו אחד בב"ד אחד והשני בב"ד אחר האם יכולים שני הבתי דינים לצרף את עדותם, ואין ספק לדעת ת"ק של ר' נתן שהעדים צריכים להעיד יחד, והספק הוא לר' נתן שסובר ששומעים דבריו של אחד היום ושל השני ביום אחר והספק הוא אם מצטרפים רק בב"ד אחד או אפילו בשני בתי דינים, ור' ירמיה שלח להם איני ראוי לענות על כך אך דעת תלמידים נוטה שיצטרפו, ומר בר רב חייא שנה ששלחו החברים לר' ירמיה בשנים שהעידו בב"ד אחד ואח"כ בב"ד אחר האם דיינים מכל ב"ד יכולים להצטרף יחד ולר' נתן אין ספק כי אם מצרפים עדים כל שכן שנצרף דיינים, והספק הוא לת"ק של ר' נתן שעדים לא מצטרפים אך דיינים מצטרפים או שגם דיינים לא מצטרפים, ור' ירמיה שלח להם שאינו ראוי לענות על כך אך דעת תלמידים נוטה שיצטרפו, ורבינא אומר ששלחו החברים לר' ירמיה לגבי בב"ד שישבו לקיים שטר ומת אחד מהם אם צריכים לכתוב שהם היו במושב ג' ואחד איננו או שלא צריכים לפרט שאחד מת ושלח ר' ירמיה שאינו ראוי לענות על כך אך דעת תלמידים נוטה שיש לפרט בשטר קיום שהם היו במושב ג' ואחד איננו, ומאז הכניסו את ר' ירמיה לביהמ"ד שהוציאוהו על שאלתו בגזול.

משנה אם כתוב בשטר מאה זוז שהם עשרים סלעים ישלם לו רק כ' זוז ואם כתוב בו מאה שהם ל' סלעים יש לו רק מנה כסף, ואם כתוב בו זוזים שהן והשאר נמחק יקבל לפחות שתי זוז, ואם כתוב בו סלעים שהם ונמחק לא יקבל פחות משתים, ואם כתוב בו דרכונות שהן ונמחק אין פחות משתיים, אם כתוב בו מלמעלה מנה ולמטה כתוב מאתים או שכתוב מלמעלה מאתים ולמטה מנה הולכים אחר התחתון ומה שכותבים את העליון הוא כדי שאם ימחק אות אחת מהתחתון לומדים מהעליון. **גמרא** שנו בברייתא שאם אמר כסף אין פחות מדינר כסף, ואם כתוב כסף דינרים או דינרים כסף אין פחות משני דינרים כסף, ואם כתוב כסף דינרים לא נותנים פחות משני דינרי זהב בכסף, יש להקשות במה שכתוב כסף לא פחות מדינר שלכאורה נאמר שכוונתו לנסכא, אמר רב פפא שמדובר במקום שלא עושים פרוטות בכסף.

שנו בברייתא שאם כתוב זהב זה לא פחות מדינר זהב ואם כתוב זהב דינרים או דינרים זהב זה לא פחות משני דינרי זהב ואם כתוב זהב בדינרים לא נותן פחות משני דינרי כסף בזהב, ומה שכתוב זהב לא פחות מדינר, ויש להקשות שאולי הכוונה נסכא, ביאר ר"א שכתוב מטבע.